

**Dofinansowane przez
Unię Europejską**

Program nauczania przedmiotu

Formy muzyczne

**w Katolickiej Niepublicznej Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej II stopnia
w Zespole Szkół Katolickich im bł. P.J. Frassati w Nowym Sączu**

**Zawód: Muzyk
kod cyfrowy: 343602
Specjalność: instrumentalistyka**

Autor:
Gabriela Stanny

Nowy Sącz 2024

Podstawa prawna:

- *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 lipca 2023 roku w sprawie ramowych planów nauczania w publicznych szkołach i placówkach artystycznych*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. poz. 467 z późn. zm.).*

Program jest jednym z rezultatów mobilności uczniów do Associazione Studi di Canto Gregoriano, Sezione italiana w Rzymie w ramach projektu Maestri italiani 1 umowa nr 2022-1-PL01-KA121-VET-000067079, w dn. 6-17 maja 2024, w ramach programu Erasmus+.

Program nauczania przedmiotu Formy muzyczne dla KLASY V i VI cyklu 6 letniego oraz kl III i IV cyklu 4-letniego KNOSM II st. w Nowy Sączu

Niniejszy program powstał na potrzeby nauczycieli KNOSM II st. w Nowym Sączu. Przedstawione są w nim wspólne efekty kształcenia oraz sposób ich osiągnięcia. Program umożliwia realizację całości podsatwy programowej kształcenia artystycznego po zakończeniu nauki w szkole muzycznej II stopnia; cele kształcenia - wymagania ogólne oraz cele kształcenia - wymagania szczegółowe opierają się na rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dn. 23.07.2023 w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego. Umożliwia też pełną realizację podstaw programowych opisanych w Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego w publicznych szkołach artystycznych (Dz. U. poz. 1793) i Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 15 grudnia 2016 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego w publicznych szkołach artystycznych.

Program zawiera również zaznaczone kolorem niebieskim rezultaty mobilności uczniów do Asociazione Studi di Canto Gregoriano, Sezione italiana w Rzymie w dn 6-17.05.2024 w ramach projektu Maestri italiani 1, sfinansowanego z funduszy europejskich w ramach programu Erasmus + umowa 2022-1-PL01-KA121-VET-000067079

WSPÓLNE EFEKTY KSZTAŁCENIA PO ZAKOŃCZENIU NAUKI W OGÓLNOKSZTAŁCĄCEJ SZKOLE MUZYCZNEJ II STOPNIA

Uczeń:

- 1) szanuje dziedzictwo kulturowe własnego i innych narodów
- 2) przestrzega zasad kultury i etyki, prawa autorskiego oraz innych aktów prawnych związanych z ochroną dóbr kultury
- 3) zna historię dziedziny artystycznej, w obszarze której działa
- 4) posiada wiedzę niezbędną do prawidłowej realizacji zadań praktycznych w dziedzinie artystycznej, którą reprezentuje
- 5) zna związki między swoją i innymi dziedzinami sztuki
- 6) aktywnie uczestniczy w życiu kulturalnym
- 7) prezentuje swoje dokonania
- 8) kreatywnie realizuje zadania, wykazując się wrażliwością artystyczną
- 9) potrafi ocenić jakość wykonywanych zadań
- 10) realizuje indywidualnie i zespołowo zadania i projekty artystyczne w zakresie wyuczonej specjalności
- 11) pracuje w zespole w ramach przydzielonych zadań, biorąc współodpowiedzialność za efekt końcowy wspólnej pracy
- 12) nawiązuje kontakty i współpracuje z muzykami zespołu
- 13) buduje relacje oparte na zaufaniu
- 14) prezentuje aktywną postawę w działaniu
- 15) potrafi organizować swoją pracę
- 16) dba o bezpieczne i higieniczne warunki swojej pracy oraz o kondycję fizyczną i zdrowie;
- 17) konsekwentnie dąży do celu
- 18) przewiduje skutki podejmowanych działań
- 19) stosuje sposoby radzenia sobie ze stresem, w szczególności z tremą
- 20) aktualizuje wiedzę i doskonali umiejętności zawodowe
- 21) wyszukuje, dokonuje wyboru i oceny informacji zawartych w różnych tekstach kultury
- 22) wykorzystuje technologię informacyjną i komunikacyjną w realizacji zadań artystycznych do pogłębienia wiedzy i doskonalenia umiejętności
- 23) jest przygotowany do kontynuowania nauki
- 24) pracuje nad własnym rozwojem artystycznym i zawodowym
- 25) potrafi świadomie określić swoje możliwości

FORMY MUZYCZNE			
Treści nauczania	CELE KSZTAŁCENIA		
	Wiedza	Umiejętności	Kompetencje
	1. Przystwojenie wiedzy z zakresu form muzycznych.	2. Wykorzystanie w praktyce wiadomości z zakresu form muzycznych.	3. Pogłębianie i aktualizowanie wiedzy oraz doskonalenie umiejętności zawodowych, w tym z wykorzystaniem technologii informacyjnej i komunikacyjnej.
Kryteria weryfikacji – uczeń:			
1) elementy muzyczne;	definiuje i rozróżnia elementy muzyczne.	1) klasyfikuje, łączy i porządkuje elementy muzyczne; 2) wskazuje elementy muzyczne w analizowanych utworach muzycznych na podstawie analizy słuchowej, wzrokowej oraz słuchowo-wzrokowej.	1) analizuje i ocenia własne kompetencje; 2) identyfikuje obszary wiedzy i umiejętności wymagające doskonalenia; 3) aktualizuje swoją wiedzę i rozwija umiejętności wykorzystując różne źródła
2) faktura muzyczna;	1) charakteryzuje poszczególne rodzaje faktury; 2) klasyfikuje fakturę	wskazuje rodzaj faktury muzycznej w analizowanych utworach muzycznych na podstawie	swój wiedzę i rozwija umiejętności wykorzystując

2) faktura muzyczna;	1) charakteryzuje poszczególne rodzaje faktury; 2) klasyfikuje fakturę w kategorii środków technicznych i wykonawczych.	wzrokowej. wskazuje rodzaj faktury muzycznej w analizowanych utworach muzycznych na podstawie analizy słuchowej, wzrokowej oraz słuchowo-wzrokowej.	swój wiedzę i rozwija umiejętności wykorzystując różne źródła informacji, w tym internetowe bazy wiedzy i serwisy strumieniowe, potrafi dokonać selekcji materiałów i krytycznie je ocenić;
3) współczynniki formy muzycznej;	wskazuje współczynniki formy muzycznej: motywy, frazy, zdania, okresy.	rozpoznaje współczynniki formy muzycznej na podstawie analizy słuchowej, wzrokowej oraz słuchowo-wzrokowej.	4) angażuje się w realizację wyznaczonych zadań;
4) zasady kształtowania dzieła muzycznego;	1) odczytuje i definiuje zasady kształtowania: szeregowanie, okresowość, ewolucyjność;	rozpoznaje zasady kształtowania w analizowanych utworach.	

	2) opisuje budowę formalną dzieła muzycznego.		5) aktywnie uczestniczy w życiu artystycznym.
5) środki techniki kompozytorskiej;	1) rozróżnia techniki kompozytorskie: imitacyjną, ostinatową, wariacyjną, przetworzeniową; 2) opisuje środki techniki kompozytorskiej.	1) wyszukuje w utworach środki techniki kompozytorskiej; 2) rozpoznaje w utworach muzycznych różne rodzaje technik kompozytorskich.	
6) formy i gatunki muzyczne;	identyfikuje formy i gatunki stanowiące materiał analityczny: 1) formy dwu-, trzy- i wieloczęściowe: forma reprzyzowa, formy figuracyjne, tańce stylizowane, pieśń, rondo; 2) formy tematyczne: fuga, forma wariacyjna, forma sonatowa; 3) formy cykliczne instrumentalne: cykl suitowy, cykl sonatowy.	rozpoznaje, opisuje i porównuje przez analizę słuchową, wzrokową i wzrokowo-słuchową utwory muzyczne reprezentujące różne formy, gatunki muzyczne z różnych epok i twórców.	
7) analiza dzieła	1) omawia zasady analizy	1) stosuje właściwą	

7) analiza dzieła muzycznego.	1) omawia zasady analizy dzieła muzycznego; 2) identyfikuje cechy stylistyczne w odniesieniu do twórczości danego kompozytora oraz porównuje środki techniki kompozytorskiej różnych twórców; 3) charakteryzuje proces ewolucji formy lub gatunku muzycznego.	1) stosuje właściwą terminologię do analizy dzieł muzycznych; 2) rozpoznaje cechy stylistyczne poszczególnych epok historycznych oraz stylów kompozytorskich; 3) wyszukuje i porównuje zjawiska związane z procesami ewolucyjnymi określonej formy lub gatunku muzycznego; 4) sporządza analizy dzieł muzycznych wskazanych przez nauczyciela; 5) prezentuje wnioski z analizy dzieł muzycznych, przedstawia i uzasadnia własne stanowisko.
-------------------------------	---	---

Ponadto w bardziej szczegółowych konfiguracjach program umożliwia także realizację Celów ogólnych i szczegółowych poprzedniej podstawy programowej z 2019 r. w zakresie w jakim zgadzają się one lub uzupełniają aktualną podstawę programową z 2023 r, czyli:

1. Operowanie pojęciami i terminami muzycznymi, niezbędnymi do analizy dzieła muzycznego.

Uczeń posługuje się pojęciami i terminami muzycznym i z zakresu wiedzy o formie muzycznej umożliwiającymi poznanie różnych sposobów kształtowania i konstruowania utworu muzycznego.

2. Umiejętność analizy dzieła muzycznego.

Uczeń wykorzystuje posiadaną wiedzę do opisu i analizy dzieła muzycznego.

3. Tworzenie wypowiedzi o dziele muzycznym w oparciu o zdobytą wiedzę i Umiejętności.

Uczeń prezentuje wnioski z analizy dzieła muzycznego, przedstawia i uzasadnia własne stanowisko.

CELE KSZTAŁCENIA - WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE

1. Operowanie pojęciami i terminami muzycznymi, niezbędnymi do analizy dzieła muzycznego

Uczeń:

1) posługuje się terminami i pojęciami określającymi:

a) elementy dzieła muzycznego (melodyka, harmonika, rytmika, dynamika, agogika, artykulacja, kolorystyka),

b) rodzaje faktury muzycznej (instrumentalna, wokalna, monofoniczna, polifoniczna, homofoniczna),

c) elementarne współczynniki formy (motyw, fraza, zdanie, okres muzyczny),

d) zasady kształtowania dzieła muzycznego (szeregowanie, okresowość, ewolucyjność)

2) rozpoznaje elementarne współczynniki formy muzycznej oraz ich współdziałanie w tworzeniu struktur formalnych, faktury, energetyki i wyrazowości dzieła muzycznego

3) rozpoznaje formy i gatunki stanowiące materiał analityczny:

a) formy dwu-, trzy- i wieloczęściowe:

- forma reprzyzowa,
- formy figuracyjne,
- tańce stylizowane,
- pieśń,
- rondo,

b) formy tematyczne:

- fuga,
- forma wariacyjna,
- forma sonatowa,

c) formy cykliczne instrumentalne:

- cykl suitowy,
- cykl sonatowy.

2. Umiejętność analizy dzieła muzycznego

Uczeń:

1) analizuje, wnioskuje i opisuje elementarne współczynniki formy współdziałające w tworzeniu złożonych struktur formalnych;

2) analizuje, wnioskuje i opisuje zjawiska w zakresie energetyki i wyrazowości dzieła muzycznego;

3) rozpoznaje techniki kompozytorskie:

- a)** imitacyjną (ściśłą i swobodną),
- b)** wariacyjną,
- c)** przetworzeniową,
- d)** dodekafoniczną,
- e)** serialną,
- f)** aleatoryczną;

4) porównuje zjawiska związane z procesami ewolucyjnymi określonej formy lub gatunku muzycznego;

5) dostrzega cechy stylistyczne w odniesieniu do twórczości danego kompozytora oraz porównuje środki techniki kompozytorskiej różnych twórców.

3. Tworzenie wypowiedzi o dziele muzycznym w oparciu o zdobytą wiedzę i umiejętności

Uczeń rozpoznaje i porównuje poprzez analizę słuchową, wzrokową, wzrokowo-słuchową formy i gatunki muzyczne z różnych epok i różnych twórców

MATERIAŁ NAUCZANIA

FORMY MUZYCZNE kl. V

Dział tematyczny	Tematy lekcji
Wiadomości wstępne	Pojęcie formy muzycznej Systematyka form muzycznych
Czynniki decydujące o ukształtowaniu formalnym	Zasady organizacji materiału dźwiękowego Faktura dzieła muzycznego Elementarne współczynniki formy muzycznej

Podstawowe zasady kształtowania formy muzycznej	Budowa okresowa Trzyzęściowość prosta i złożona Ewolucjonizm Szeregowanie Serializm, punktualizm Aleatoryzm , collage
Formy oparte na budowie okresowej	Tańce , utwory taneczne Polskie tańce narodowe Analiza: Boccherini – Menuet, Dworzak – Humoreska F. Chopin – Mazurki op. 33 nr 4, op. 17 nr 4, op. 33 nr 4, Mazurki - podsumowanie F. Chopin – Polonezy op. 40 nr 1, op. 40 nr 2 F. Chopin – nokturn op. 48 nr 1 Tańce obce Analiza: np. walce Rondo Analiza rondo Haydna z Sonaty As-dur C.Saint- Saens- Skamieliny
Formy figuracyjne	Preludium Etiuda Toccaty i fantazja
Formy wariacyjne	Środki techniki wariacyjnej Technika wariacyjna jako środek formotwórczy i o znaczeniu lokalnym Rodzaje form wariacyjnych w ujęciu historycznym Analiza wariacji: Mozart – wariacje na temat piosenki francuskiej KV 265, Sonata A-dur KV 331 cz. 1, Paganini – Kaprys 24, opcjonalnie Beethoven – cz.4 Symfonii Es-dur, Brahms – cz. 4 symfonii e moll Wariacje ostinatowe: J. S. Bach – Passacaglia i fuga c-moll, J. Pachelbel – Kanon D

FORMY MUZYCZNE kl. VI

Dział tematyczny	Tematy lekcji
Formy polifoniczne	Faktura polifoniczna. Środki techniki polifonicznej. Kanon Fuga. Poszczególne współczynniki fugi: temat, odpowiedź realna, tonalna; kontrapunkt i jego rodzaje; łączniki, epizody; kontrapunkt

	<p>podwójny; rodzaje przekształceń tematów ; rodzaje przeprowadzeń, fuga jednotematowa i wielotematyczna. Analiza fug z I t. DWK J.S. Bacha: d, F, f, g, a, B; II t. DWK C, c Swobodne formy polifoniczne.</p>
Formy cykliczne	<p>Suita. Barokowa: podstawowe części suity, intermezza parzyste taneczne, intermezza nieparzyste taneczne, intermezza nietaneczne; ustępy wstępne i końcowe, suita romantyczna i nowsza.</p> <p>Sonata. Sonata barokowa, klasyczna, charakterystyka poszczególnych współczynników formy sonatowej, budowa pozostałych części. Analiza formy sonatowej – L.van Beethoven sonaty: op. 2 nr 1 cz.1, op. 2 nr 2 cz.1, op. 10 nr 2 cz. 1, op. 13 nr 8cz. 1, op. 27 nr 2 cz. 3 Analiza innych części sonaty L. van Beethoven sonata op. 13 nr8 cz. 2 i 3. Cykl sonatowy w klasycznej muzyce kameralnej i symfonii. Sonata romantyczna. Symfonia romantyczna, programowa. Koncert w rozwoju historycznym. Barokowy, solowy, w muzyce klasycznej, romantycznej i nowszej.</p>
Wielkie gatunki instrumentalne	<p>Uwertura. Poemat symfoniczny.</p>
Formy wokalne	<p>Pieśń solowa Analiza: M. Karłowicz -Na spokojnym, ciemnym morzu, F. Schubert Pstrąg op.32 Dawne formy wokalne: chorał gregoriański (historia, rozwój notacji, formy chorałowe) Analiza wybranych części mszalnych (Kyrie, Gloria), hymnów (Ubi caritas) pod kątem: tonalności, notacji od neumatycznej po nota quadrata, formalnym i interpretacyjnym. Organum, conductus, motet Chorał protestancki Podsumowanie informacji o wielkich formach wok-instr. : msza, oratorium, opera, dramat muzyczny</p>

WSKAZÓWKI METODYCZNE

Podczas lekcji należy stosować różnorodne metody, jednak dominujące znaczenie ma analiza. Mniejsze znaczenie ma forma wykładu jednak czasem nieodzowna w pracy z uczniami. Należy pamiętać że formy muzyczne, to dwa ujęcia: praktyczne i teoretyczne. Konieczne jest opanowanie umiejętności praktycznej analizy "jak i minimum wiedzy teoretycznej, przy równoczesnym posługiwaniu się fachową terminologią." (D. Wójcik – ABC form muzycznych). Nauczyciel sam powinien określić czas realizacji danego zagadnienia. Do powyższych form pracy należy dołączyć słuchanie dzieł muzycznych, które poddawane są analizie.

FORMY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ

- Praca na lekcji (może obejmować np. podział architektoniczny utworu, wyznaczenie płaszczyzn tonalnych i analizę harmoniczną)
- Analiza pisemna danego utworu muzycznego
- Zapowiedziane sprawdziany, które obejmują szerszy zakres materiału
- Prace domowe – wypowiedź pisemna na zadany temat.
- Odpowiedź ustna – może obejmować 1-2 tematy lekcyjne.

OPIS OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ NA ZAKOŃCZENIE ETAPU EDUKACYJNEGO

Uczeń kończący przedmiot Formy muzyczne powinien umieć/potrafić:

- operować właściwie pojęciami: rodzaje muzyki, gatunek muzyczny, forma muzyczna, technika kompozytorska, styl, elementy dzieła muzycznego, faktura, okres muzyczny, budowa ewolucyjna,
- samodzielnie określić podział architektoniczny analizowanego utworu
- prawidłowo stosować aparat pojęciowy dotyczący charakterystyki elementów dzieła muzycznego analizowanego utworu, określić płaszczyzny tonalne w analizowanym utworze
- określić epokę w dziejach muzyki, w której wykształcił się dany gatunek muzyczny; wskazać gatunki muzyczne reprezentatywne dla danej epoki historycznej
- rozpoznać techniki kompozytorskie i epokę z której pochodzi utwór muzyczny
- podać podstawowe cechy stylizowanych tańców różnych narodów
- wymienić kryteria rozpoznania stylizacji narodowych tańców polskich
- scharakteryzować tańce suit barokowej, wymienić różnice między suitą barokową a suitą romantyczną
- omówić różnice między wariacjami ostinatowymi a wariacjami figuracyjno-ornamentalnymi (wariacjami na temat)

- omówić środki techniki wariacyjnej stosowane przez kompozytora, w danym przykładzie muzycznym
- przedstawić genezę i rozwój sonaty, określić różnice między klasycznym cyklem sonatowym a formą sonatową
- określić szczegółowe zasady budowy formy sonatowej i wskazać je w przykładzie nutowym
- przedstawić genezę fugi nazwać podstawowe współczynniki fugi i wskazać je w przykładzie nutowym
- scharakteryzować formę ronda
- rozróżnić słuchowo formę okresową (ABA) , temat z wariacjami, wariacje ostinatowe, fugę, formę sonatową,

WARUNKI NIEZBĘDNE DO REALIZACJI PROGRAMU

Zajęcia powinny odbywać się w estetycznych salach zapewniających odpowiednie warunki do pracy. Nauczyciel powinien mieć dostęp do środków dydaktycznych, podręczników, zbioru nagrań, odpowiednich publikacji nutowych, aktów prawnych i regulaminów szkolnych, a także urządzeń audiowizualnych, dostęp do komputera i internetu.